

Uredništvo:
Schillerjeva cesta št. 3,
na dvorišču, I. nadstropje.

Rokopisi se ne vračajo.

List izhaja vsak dan razun ne-
delj in praznikov ob 4. uri
popoldne.

Sklep uredništva ob 11. uri
dopoldne.

Nefrankirani dopisi se ne
sprejemajo.

Anonimni dopisi se ne uva-
žujejo.

NARODNI DNEVNIK

Upravištvo:
Schillerjeva cesta št. 3.
Naročnina znaša za avstro-
ogrske dežele:
celoletno . . . K 25.—
polletno . . . K 12.50
četrletno . . . K 6.80
mesečno . . . K 2.10
Za Nemčijo:
celoletno . . . K 28.—
za vse druge de-
žele i. Ameriko K 30.—
Naročnina se pošilja vnaprej.
Za oglase (inzerate) se
plačuje od četrstopne
petit vrste po 12 h, za
večkratni natis primeren
popust.
Posamezna št. stane 10 h.

Štev. 60.

Telefonska številka 65.

Celje, v ponedeljek, dne 15. marca 1909.

Čekovni račun 48.817.

Leto I.

Klerikalizem in narod- nostna ideja.

II.

Kako nasproten, sovražen in na-
ravnost nevaren je klerikalizem narod-
nostni ideji, nam najbolj jasno kaže
takozvano „rimsko vprašanje“, o kate-
rem se še dandanes govori na vseh
katoliških shodih in na vseh prižnicah
v katoliških cerkvah.

Italijanski narod je imel kakor
vsak narod na svetu pravico združiti
se v enotno državo ter si vstvariti
skupno domovino pod narodno vlado.
Nad tisoč let je bila Italija razcep-
ljena na veliko število držav, katerih
vladarniki so se navadno med seboj voj-
skovali, se vezali s tujimi, neitalijan-
skimi vladarji ter zasledovali tako svoje
zasebne, ne skupno narodne koristi.
Kulturno je bil narod pač jedin, imel
je skupen pismen jezik, skupno litera-
turo, — skupno narodno kulturo, toda
do politične edinstva, do skupne domo-
vine in neodvisnosti se ni mogel preriti.
Čeprav so najboljše politične glave v
raznih dobah prišle na to idejo ter jo
poskušale uresničiti, ni se jim nikdar
posrečilo. Šele ko je začetkom 19. sto-
letja postala ideja o združenju in osvo-
bojitvi Italije splošno narodna, ko so
se ji vsi najboljši sinovi italijanskega
naroda posvetili, ko so nje uresničenju
cele generacije žrtvovalle svoje duševne
in telesne moči in svoja gnotna sred-
stva, ko se je v tej ideji, v teh bojih,
mukah in preganjanjih, ki so trajala
do 1870. l., takorekoč ves narod mo-
ralno prerodil in dvignil na višjo mo-
ralno stopnjo — je ideja sama zma-
gala, Italija je bila osvobodjena in zje-
dinjena, čeprav so italijanski generali
in admirali bili večkrat na bojiščih
premagani. Moč ideje je močnejša ko
bajoneti, ne da se vtopiti ne v poto-
kih krvi, ne v ječah udušiti. Narod,
katerega dušo ogreva ljubezen do svo-
bode, katerega voljo krepi težnja po
samostojnosti in katerega razum in de-
janja vodi ideja proste skupne domo-
vine, je nepremagljiv in pride vedno
do svojega cilja. Ta svoj cilj je tudi
italijanski narod dosegel in dne 20.
septembra 1870. ko so kraljeve itali-
janske čete prekoračile prag rimskih
vrat, je bilo delo osvoboditve in zedi-
njenja in osvoboditve dovršeno — Rim
je postal zopet prestolnica svobodne,
narodne italijanske države. Vsi narodi
in vse države tega sveta so to dejstvo
molče odobrile in priznale — edino
le južnoameriška republika Ekvador, v
kateri so bili klerikalci absolutni go-
spodarji, je protestirala proti temu, da
je Italija vzela Rim, v katerem je do
te dobe vladal papež.

Italijanska vlada je po proglasitvi
Rima za prestolnico italijanske države
izdala takozvani garancijski zakon, s
katerim se papežu priznava Vatikan,
Lateran in vila Castel Gandolfo v ne-
omejeno last. Na teh tleh izvršuje
papež vladarsko oblast ter vlada v Va-
tikanu tako neodvisno in samostojno,
kakor kralj na Kvirinalu. Poleg kra-

ljevskega dostojanstva je bila papežu
v garancijskem zakonu določena civilna
lista v znesku 3,225.000 lir (približno
toliko kron) na leto, zajamčena mu je
bila prostost v vsakem oziru in obramba,
ako bi mu je bilo v katerikoli obziru
treba.

Kakor vidimo, je torej papež
zgubil samo večidel svojega državnega
teritorija (izvemši Vatikan, Lateran
in Castel Gandolfo), narodna italijanska
država mu je pa priznala in pustila
vladarsko čast in vladarsko neodvis-
nost in je bila pripravljena mu dati
vsakršno odškodnino za zgubljeni del
njegovega nekdanjega državnega ozem-
lja. Ta zguba je bila torej, to posebno
povdarjam, čisto materialna in ne mo-
ralna in človek bi mislil, da bode
papež, ki je na tem svetu namestnik
onega ki je učil: „In če ti kdo
vzame plašč, daj mu tudi suknjo“
potem nauku ravnal, sprejel ponudbo
in ponujano spravo z narodno italian-
sko državo. Toda papež je storil vse
kaj drugega: Ekskomuniciral je ita-
ljansko kraljevo rodbino iz katoliške
cerkve, izdal prepoved „Non expedit“,
ki brani vsem katoličanom udeleževati
se političnih volitev v združeni Italiji.
(Ta naredba je bila pri letošnjih držav-
nozbornih volitvah v Italiji zopet
preklicana, kar pa ni klerikalcem mnogo
pomagalo), proglasil je samega sebe za
„Vatikanskega jetnika“, odklonil do-
voljeno mu civilno listo in skrbel za
to, da je duhovstvo po vsej Italiji in
vsem katoliškem svetu začelo agitacijo
proti italijanski vladi, ki mu je „uropala
Rim“ ter akcijo za to, da se mu Rim
zopet vrne. Po vsem svetu so se za-
čeli organizirati romanja vernih kato-
ličanov v Rim, kjer še dandanes pri-
rejajo v Vatikanu hrupne demonstra-
cije proti italijanski vladi in zahtevajo,
naj se Rim Italiji vzame in vrne „pa-
pežu-kralju“. Klic: živio „papež-kralj“
je nekaj navadnega na takih romarskih
slavnostih v Vatikanu.

Ultramontanec Chenon piše, da je
papež s svojim Non expedit hotel do-
seči to, da bi bila kraljeva dinastija
osamljena v boju z revolucionarnimi
elementi v deželi.

Konec prih.

XI. — VIII. plačilni razred državnih uradnikov in — učiteljstvo.

(Piše učitelj A. P.)

Dalje.

VII.

Če država učiteljstvo odslovi, mora
to iznova beračiti, kar je ponižujoče;
regulacija se zavleče in beda se poveča;
ker dežele ne bodo zadostno izboljšale
učiteljem plač, se čez nekoliko let mora
iznova začeti beračenje za zvišanje
plač. Če se učiteljstvu definitivno ne
regulirajo plače, izgubi ugled pri
ljudstvu, izgubi pa tudi veselje do dela
in škodo ima narod.

In baš za majhne narode je šolsko
in učiteljsko vprašanje eminentne
važnosti, ker šolstvo daje narodu notra-
njo moč, da se razvija in napreduje

vkjub vsem sovražnim navalom. Za
nas Slovence pa je šolsko in učiteljsko
vprašanje naravnost življensko vpra-
šanje. Živimo med dvema močnima
kulturnima narodoma, ki nas hočeta
asimilirati. V tem neenakem boju bomo
zmagali le, če bomo svojim nasprot-
nikom v duševni moči in kulturi ne le
enaki, temveč če jih bomo celo nad-
kriljevali, kajti kar nam manjka na
številu, to moramo nadomestiti z no-
tranjo močjo, ki jo more imeti le vrlo
izobražen in jako zaveden narod. Tak
narod pa nam more vzgojiti le dobro
šolstvo in učiteljstvo, ki bo posvetilo
vse svoje moči vzgoji in pouku, ne pa
učitelji, ki ga mori skrb za vsakdanji
kruh in ki je vsled bede odvisen od
vsake sapice.

Gotovo, da je od rešitve učitelj-
skega vprašanja odvisna v veliki meri
usoda slovenskega naroda in torej
bi naj vsi v resnici narodno
čuteči sloji z vsemi močmi
podpirali učiteljstvo pri nje-
govem prizadevanju, da se
mu na zgoraj omenjeni način
definitivno uredi plače.

Narodni učitelji smo, in ker je
slovensko učiteljstvo vedno vršilo svojo
dolžnost napram svojemu narodu, sme
pač zahtevati, da stori slovenski narod
svojo dolžnost do svojega učitelj-
stva, ko to potrebuje pomoči naroda.
Pa ne le zaradi učiteljstva, temveč
že tudi zaradi samega sebe
bi se moral slovenski narod
zavzeti za regulacijo učitelj-
skih plač.

Toliko govore in pišejo, kako smo
Slovenci zaostali, kako nam je na vseh
koncih in krajih treba, da se ojačimo
napram tujim navalom. Vseposod se
kaže na učiteljstvo, češ, delujte za na-
predek naroda, dajte za to in ono ter
podpirajte moralno in gnotno to in ono
velevažno narodno institucijo.

Slavna gospoda, brez nič ni nič,
vsako delo stane; delo v družtvih stane,
izobraževalno delo stane, obrambno
delo stane; časopisi i. dr. niso zastoj,
in pri svoji beraški plači mora učitelj
vsak vinar prej desetkrat obrniti v
roki, preden ga izda. Učiteljstvo ima
ima že danes toliko stanovskega in
narodnega davka, da pač pri najbolji
volji ni mogoče ga povišati in naj je
še tako potreben.

(Dalje prih.)

Politična kronika.

Iz parlamenta. Prvo čitanje pred-
loga o rekrutih bo trajalo menda do
srede. Jutri popoldne se sn. de železni-
ški odsek ter začne takoj razpravljati
o vladnem predlogu o poddržavljenju že-
leznic. Vlada želi, da bi se posve-
tovanja v odseku kolikor mogoče po-
spešila in predlog čim prej izročil zbor-
nici, katera bi morala rešiti vprašanje
do Velike noči. Nemci pa bodo delali
v odseku težave in odločno zahtevali,
da se jim izpolnijo vse narodne za-
hteve glede uprave za poddržavljenje
določenih železnic. Med drugim zahte-
vajo, naj se poleg generalnega ravna-

teljstva osnujeta še dve lokalni ravna-
teljstvu, eno za nemške proge drugo za
češke. Ako bi Čehi delali podobne te-
žave bi „močna“ Bienenrova vlada
proglasila to morda za obstrukcijo, Nem-
cem bode pa takoj ugodila, da dokaže,
„da ne stoji pod nikakim vetom“ in da
ji je „zakonitost in pravičnost“ nad
vse, kakor je baron Bienenroth 10. tm.
deklamiral v parlamentu.

b Avstro-erbski spor. Na Dunaju
ni vsebina srbske okrožnice zadovo-
ljila. Ta teden se pričakuje odgovor na
korak avstro-ogrskega poslanika For-
gacha. Srbska vlada bode odgovorila,
kakor se čuje, da je pripravljena sto-
piti v pogajanja o trgovinski pogodbi,
kar se pa drugih vprašanj tiče, se bo
pozivala na svoja izvajanja v okrožnici.
„Zeit“, ki dobiva informacije iz vladnih
krogov, piše: „Ako bode ta odgovor v
resnici tak, bi bila avstrijska vlada
prisiljena, storiti prav odločen
korak, s katerim bi dala Srbiji še
enkrat priliko, da premeni
svoje postopanje.“ Ali misli s
tem inspirirani dunajski list na ulti-
matum, ni jasno. Dunajski listi oči-
tajo Turčiji, da ravna sama proti sebi
in svojim koristim, ako pod pritiskom
Rusije, Anglije in Francije dovoljuje
Srbiji uvažati prek svojega ozemlja
vojni material. Svrijo Turčijo pred
srbsko invazijo v novopazarski sandžak.
Vladna „Wiener Allg. Ztg.“ piše, da
so srbske zahteve glede sandžaka na-
letele na odločen in nepremag-
ljiv odpor Avstrije in sicer tudi
v tem slučaju, ako bi bila Turčija
dobrovoljno pripravljena takim srbskim
zahtevam vstreti. V sandžaku bivajo
Srbi in Albanci in ako bi se Srbija
dežele polastila, bi vsled tega baje na-
stalo večno prelivanje krvi. „Diplom.
Korresp.“ piše, da se srbska vlada pri-
pravlja zasesti sandžak in da je že 12
tisoč mož oboroženih in porazdeljenih
v čete, ki stopijo baje že 27. t. m. v
akcijo. To bi bilo, tako pravi „Diplom.
Korresp.“, napoved vojske.

v Slovanska jednota bo dovolila
svojim članom baje pros ost glasovanja
o predlogu o rekrutih da tako omogoči
gladko rešitev prvega čitanja. Tako
poročajo nemški listi in mislo po vsej
pravi radi vedni kakose bode ta „opo-
zicija“ še razvila.

v Dr. Ploj o položaju. „Polnische
Korresp.“ prinaša izjavo posl. dr. Ploja,
člana parlamentarne komisije Slovan-
ske jednote o položaju. Dr. Ploj pravi:
„Ne da se tajiti, da si stranke resno
prizadevajo rešiti vladne predloge (pred-
log o rekrutih in predlog o poddržavlje-
nju železnic). Prav tako se pa tudi
ne da tajiti, da se uveljavlja prav resno
gibanje proti obstrukciji in proti ob-
strukcijskim poskusom. Tega gibanja
pa ne smemo podcenjevati. Tudi z ne-
pričakovanimi dogodki treba računati,
posebno z obzirom na to, da se tu in
tam pojavlja nezadovoljnost. Vendar pa
se da domnevati, da velika večina opo-
zicije misli na to, kako bi omogočila
vse dogodke, ki bi utegnili nengodno
uplivati na redno parlamentarno delo.
Velika nasprotstva, ki so se pojavila v

zadnjem času, se bodo gotovo ublažila in potem bo morda mogoče delati za nadaljnjo parlamentarizacijo kabineta. Ta izjava je naslovljena v prvi vrsti na češke radikale z željo, naj bi, ako jim je v resnici kaj na opozicijskem stališču, rajše opustili svoje strankarske težnje in naj bi ostali v Slovanski jed. not, kateri naj bi pomagali vzdržati opozicijski značaj.

v **Proti češkim uradnikom.** Kakor smo že poročali je izdal minister notr. rečij zaupno okrožnico na okrajna glavarstva, katera poziva, naj strogo nadzorujejo nacionalno delovanje češkega državnega uradništva in naj o tem vladi poročajo. Nacionalnega hujskanja nemškega državnega uradništva to ministerstvo seveda ne vidi. Sedaj je izdalo isto ministerstvo naredbo, s katero prepoveduje uradnikom vstopati kot člani v društva izrecno narodnega značaja. Da je ta naredba naperjena samo proti Čehom in eventualno proti Slovincem, ako se razširi tudi na druge dežele, je jasno, kajti „društvo izrecno narodnega značaja“ je zelo elastičen pojem in bode imel za češka društva prav gotovo čisto drug pomen kakor za nemška društva. O tem ni dvoma. Naredba pa je nov dokaz, da se avstrijske vlade ne morejo povspeti nad policijstvo ter da vidijo svojo glavno nalogo ne v pravem vladanju t. j. v sistematičnem odstranjevanju ovir, ki se stavijo mirnemu in prijateljskemu sožitju raznih narodnosti in stanov nasproti ter v združevanju te pestre množice v harmonično celoto, ampak v sistematičnem vstvarjanju novih zaprek in poostrovanju starih nasprotstev, ki branijo in in prečijo zdrav kulturen in gospodarski razvoj državnega organizma. Nova naredba je čisto navadna, nepotrebna in škodljiva policijska šikana, ki bo razburjenost samo pomnoževala.

a **Bolgarsko časopisje** polemizira proti oficioznemu „Vremenu“, ki je pisala, da se je javno mnenje na Bolgarskem naklonilo Srbiji. „Večerna pošta“ piše, da je zbližanje s Srbijo nemogoče tudi če bi ta premenila svojo macedonsko politiko. Zveza s Srbijo je bila mogoča le pod starim turškim režimom, sedaj pa ne več. Bolgarsko se mora sedaj na znotraj konsolidirati in v ta namen ji je potrebno sporazumljenje s Turčijo in nobeno drugo balkansko državo.

b **Politični položaj na Ogrskem** je bil dobro opisan v članku, ki ga je prinesel „Nepszava“ z Dunaja 11. t. m. Članek pravi: „Ogrska vlada prav dobro ve, da je načrt o kartelni banki že danes pokopan. Samostojne banke ne bo mogoče ustanoviti, ker se temu vladar upira. Če pa Kossuth vključ temu pravi, da bode stavljal predlog o samostojni banki, pomeni to toliko, da bode v resnici stavljal tak predlog, da bode pa, ko bo odklonjen — glasoval za podaljšanje privilegija skupne banke. To se bode pa tako-le zgodilo: Ko bodo pogajanja o banki končana in ne bo več mogoče uradno tajiti, da se načrt kartelne banke ni sponesel, bo ogrska vlada podala demisijo. Wekerle je ob tej priliki priporočil vladarju, naj pokliče Kossutha in Apponyija prva v avdijenco. Ta da bodeta kralju predlagala osnove samostojne banke, kar bode pa odklonjeno; na to bodeta prosila dovoljenja, da bi smela o tej odklonitvi poročati stranki neodvisnosti, katero bodeta pozvala, naj v interesu sporazumljenja s kraljem sprejme podaljšanje privilegija skupne banke. Pri tem se bodeta sklicevala na to, da bi vstrajanje na zahtevi samostojne banke vedlo zopet v take težave, kakor zahteva madžarske komande. Po nedavnih skušnjah pa sta Kossuth in Apponyi pre-

pricana, da bi bil nov razpor med narodom in krono nemogoč. V isti seji stranke neodvisnosti bo stavljal Kossuth ta predlog kot vprašanje zaupanja ali nezaupanja in seveda bo komaj 8 do 10 poslancev v celi stranki, ki bi se upalo izraziti mu zaupanje. Na čelu novega kabineta bo Apponyi minister notranjih zadev, Andrassy pa ne bo v tem kabinetu. Tako opisuje glasilo soc. demokratov razvoj in rešitev za sedaj odgodene ogrske ministrske krize — in vse kaže, da bi se vtegnilo vse tako ali približno tako izvršiti.

Dopisi.

v Narodnost nar. stranke v Št. Petru pod Sv. Gorami.

Pod tem naslovom se je zljubilo nekemu dopisniku „Slov. G.“ od 4. sušca t. l. tudi mene nekoliko ogledati. Včas bi si sicer štel, ako bi bil mogel k zmagi narodne stranke v Št. Petru ob času občinske volitve res kaj pripomoči. Ali tega ni bilo treba in me tudi nihče vabil ni — ker se večina vrlih Št. Petranov zaveda svojih dolžnosti napram oholemu postopanju nekaterih nepoklicanih „nebodi jih treba“ slojev, ki hočejo priversti nevedno ljudstvo v sovraštvo do svojih soobčanov. Gospodje roko na srce in vprašajte svojo vest, če to strinja z vašim poklicem? Očitajte nam, da smo neprijatelji Slovencev! Kdo je večji neprijatelj Slovencev, ali tisti ki jim mirnim potem pusti njih duševni razvoj in jih le poučuje — ali pa tisti — ki brata tira v sovraštvo zoper sobrata in ga dela sebi sužnjega? To ni Kristusov nauk — to je nauk farizejcev.

Očital mi je ta dopisnik da sem zbral nekaj volilcev iz Orešja, ki so pripomogli narodni stranki do zmage. Fej! takemu dopisniku, ki tako podlo in nesramno laže ter se skriva za ime odgovornega urednika. Rečem ti, ptiček — ki te sicer nekoliko poznam, da si nesramni „lažnivec“ in ostaneš tako dolgo, dokler mi svoje trditve ne dokážeš. Kakor se iz Tvojega skromnega dopisa razvidi, si res „duševni revček“ v politiki in Ti naprej povem, da boš svojo oholo grožnjo: „Rekurirali smo zoper volitev v vseh 3 razredih“ — presneto malo opravil — ampak točil bodeš še debelejšje solze za svojo bedarijo, kajti vrli napredni Št. Petrani bodo stali kot skala v opravičenem boju za slovensko napredno stvar.

Čast vrlim naprednim Št. Petranom.

Josip A. Cugmus, šolski vodja.

Štajerske novice.

a **Dva lepa shoda.** Včeraj 14. t. m. sta se vršila zaupna shoda v Dobjem pri Planini in v Vezovju pri Slivnici. Vočigled skrajno slabemu vremenu in z ozirom, da sta bila shoda omejena samo na povabljen, sta oba shoda jako dobro uspela. V Dobjem se je v gostilni g. M. Lapornika zbralo do 70 najboljših kmetovalcev iz cele občine. Z zanimanjem so sledili pod predsedstvom g. naduč. Pulka izvajanjem urednika Spindlerja iz Celja, ki je v daljšem govoru pojasnil sedajni politični položaj ter osobito nekatere važne v drž. zbornici vložene predloge, v prvi vrsti starostno zavarovanje. G. Andrej Oset iz Št. Jurja ob j. ž. je razkladal pomen kmetijske organizacije, osobito v kmetijskih podružnicah, dalje o narodni zavednosti, o pomenu izobrazbe itd. G. nadučitelj Pulko je v drastičnih besedah naslikal sleparsko delovanje klerikalcev, laži „Slov. Gosp.“ ter očitaje brezverstva somišljenikom narodne stranke. „Če pa nas hočejo zato imenovati brezverce“, pravi, „ker nočemo verjeti Gospodarskih laži, pa smo radi brezverci.“ — Shod je bil za Dobje, kjer se jih vrši tako malo, velikega pomena.

V Vezovju pri Slivnici se je v gostilni g. Čretnika zbralo 70—80 ljudi, tudi precej žensk. Z vneto pozornostjo so sledili izvajanjem urednika Vekosl.

Spindlerja, ki je v prvi vrsti naslikal verolomno postopanje dr. Korošca, ki je na shodih kot kandidat vse mogoče obljube delal, a nobene od teh izpolnil, da, celo besedo je prelomil, ker je glasoval za ogrsko nagodbo v škodo naših živinorejcev in vinogradnikov. Dalje je orisal politične dogodke zadnjih dni ter posebej tudi vladno predlogo o starostnem zavarovanju. Njegova izvajanja, posebno tudi ona o anekdoti Bosne in o vojski s Srbijo, so žela obilo pohvale. Govorila sta še gg. Andrej Oset in g. nadučitelj Kurbus. Shod bo imel očividno najlepše posledice in bo dvignil zavest in čut skupnosti somišljenikov stranke v slivniški in kalobški občini. Ljudje so ob odhodu klicali, da želijo še večkrat enakih shodov. — Na obeh shodih se je sprejela sledeča rezolucija:

Zborovalci na shodu v Dobjem (Vezovji) dne 14. marca 1909

1. odločno obsojajo verolomnost dr. Korošca, ki je našemu kmetijstvu na škodo proti svoji obljubi glasoval za nagodbo z Ogrsko;

2. zahtevajo od drž. poslancev, da z vso odločnostjo zastopajo naše gospodarske koristi, osobito z ozirom na starostno zavarovanje;

3. zahtevajo, da slov. poslanci z vso odločnostjo branijo naše narodne pravice nasproti vladi in Nemcem;

4. odločno obsojajo hujskanje na vojsko s Srbijo;

5. želijo mirnih in sporazumnih volitev v deželni zbor.

b **Deželnosodni svetnik Smolle v Celju** je zelo mogočen nemški gospod. Saj ga že njegovo nemško ime k temu sili! Pred kratkim je imel zaslišati g. P. v disciplinarni preiskavi rogaškega sodnika Pavličeka v znani, od nas opisani aferi. — Dasi je g. Smolle dobro vedel, da je g. P. Slovenec, mu je vseeno poslal nemško vabilo. Ali ni to izzivanje? Ker g. P. ni sprejel nerazumljivega dopisa, pa mu je poslal lastnoročno pisanega slovenskega. — Torej dvakratno nepotrebno delo in potrata časa! In to samo iz malenkostne nagajivosti in nacionalnosti nemškega sodnika! G. Smolle je ostal samo dosleden, ako je pri zaslišanju kazal „Südmärkine“ vžgalice. Nalašč ali samo slučajno? — Kot praktikant fungira v Smolletovem oddelku neki Jaklitsch, Nemec seveda, ki je moral biti sila vročerkven burš, ker ima obraz ves razsekan. Ta gospod ne zna slovenski in piše zapisnike kar po posluhu. Da dela tako na stotine napak, to ga nič veliko ne skrbi. So pač vzorne razmere pri naših sodnijah!

c **Občinske volitve v Celju.** Danes voli III. razred. Udeležba je bila dopoldan slaba; izmed približno 400 volilcev, ki so prišli na vrsto, jih je volilo komaj 157 (med katerimi pa je bilo vse polno pooblastil). Mali obrtniki so imeli v soboto „pri kroni“ nek sestanek, na katerem so sestavili lastno kandidatno listo za 3. razred, ki pa je dobila doslej le zelo malo glasov. Terrorizem je v Celju, kjer se še vrše volitve javno, prevelik.

d **V seji „Zveze narodnih društev“** minulo soboto se je izrekla posebna zahvala odhajajočemu g. iur. Al. Trstenjaku za njegovo vzorno vodstvo zveznih knjig, tajniških poslov in blagajne. — „Zveza“ šteje sedaj 78 članic. Prihodnje nedelje in praznike priredi poučni zborovanji v Središču in ptujski okolici. — Za bodočega kulturnega zgodovinarja spodnještaj. Slovencev bo nudila zanimive podatke njena statistika o, postanku, delu in stanju spodnještaj. narodnih nepolitičnih društev. — Občni zbor „Zveze nar. dr.“ — Zanimalo bo tudi, da se v Celju pripravljajo na poletje poljudna znanstvena predavanja v večjem

obsegu, nekaj odlomkov ljudskega vsenčilišča. Sodelovalo bode učiteljstvo, vsenčiliško dijaštvo in narodna društva.

e **Telovadnica v „Sokolskem domu“** si je včeraj ogledalo večje število telovadcev in telovadkinj zagorskega „Sokola“. Obširna in lepa telovadnica našega celjskega „Sokola“ je vzbujala splošno občudovanje. Po ogledu telovadnice se je sešla družba izletnikov pri „mestu Gradec“, kjer se je zapelo nekaj lepih pesmi.

f **V celjski „nemški hiši“** ni vse v redu. Ljudje si pripovedujejo, da sodanja gostilničarka toži odboj. Slišijo se tudi pikantne stvari o dogodkih na zadnjem „lovskem plesu“, za katere bi se moralo zanimati drž. pravdnistvo.

g **Celjska mestna šparkasa**, ki ima svoje uradne prostore v veliki hiši pri kolodvoru, prav čedno nazaduje. Poročali smo že, da se je meseca prosinca t. l. pri tem zavodu vzdignilo 138.712'43 K več kakor pa vložilo. Meseca svečana pa je ta nemška šparkasa zopet nazadovala za 45.134'18 K, vsega skupaj je torej izgubila na hranilnih vlogah v prvih dveh mesecih tega leta 138.846'61 K. Za varnost te nemške šparkase jamči samo celjsko mesto. Slovenci imamo v Celju slovensko „Južnoštajersko hranilnico“, za katero jamči pet nezadolženih okrajev. Ta slovenska hranilnica ima svoje prostore v narodnem domu v Celju.

h **Notarski kandidat „Dr.“ Karl Balogh** je bil v soboto na graški univerzi pronoviran doklorjem prava. Vprašamo le, pri katerem gospodu notarju pa službuje ta takozvani notarski kandidat in pri kateri zbornici pa je on vpisan kot taki? Dolžnost celjske zbornice bi bila, da se za to zadevo malo pobriga.

i **V Sp. Hudlnji pri Celju** je kupil od E. Kučeka prejšnji gostilničar „pri jelenu“ g. Jos. Koštomaj gostilno „pri divjem možu“. Kakor slišimo, hoče g. Koštomaj hišo in gostilno prenoviti in popraviti.

j **Klati se okrog neki 31letni** postopač brez dela Franc Legvart iz Šmartnega v Rožni dolini. Svarimo pred njim zasebnike in obč. urade.

k **Španske sleparje** hočejo sedaj nadomestiti ruski sleparji. Oblasti so zvedele, da pišejo sedaj gotovi ljudje iz Rusije lahkomišelnim ljudem pisma, v katerih jih pozivajo, naj se z malimi ali večjimi doneski udeležijo vzdiga neizmernih zakladov. To je pa navadno sleparstvo in svarimo torej naše ljudi, naj ne nasedajo goljufom.

l **Pravila čebelarke podružnice v Grižah** je vlada potrdila. Na delo sedaj tovariši čebelarji!

m **Vojaški konji** se bodo oddajali kmetovalcem v rabo proti oskrbi kakor vsako leto. Kdor se zanima za to, si naj naroči posebni zvezek s pogoji (bedingungsfeft), ki se dobi v državni tiskarni na Dunaju in naj povpraša po županstvih.

n **V Globokem pri Brežicah** se je vršil v nedeljo 14. t. m. občni zbor tukajšnje hranilnice in posojilnice, na katerem je predaval g. Miloš Stibler, potovalni učitelj „Zadružne Zveze“ v Celju o rajfajzenovkah in vinarski zadruzi.

o **Iz Cvena pri Ljutomeru.** Tukaj je umrl po dolgi bolezni dne 8. t. m. Anton Senčar, posestnik in gostilničar, star 66 let. Bil je vrl napreden narodnjak. S pokojnim Ivanom Rajhom, znanim narodnim korenjakom, sta bila že kot mladeniča tovariša in prijatelja (pevca prvega slovenskega pevskega društva v Ljutomeru) ter sta pomagala probujati narod. Bil je tudi jako marljiv in podjeten mož, toda sreča mu ni bila mila in to ga je na stare dni potrla. Naj mu bode zemljica lahka!

d Umria je včeraj zvečer gospa Ana Šribar, žena tukajšnjega klobučarja in posestnika gosp. Fr. Šribarja. N. v m. p.!

d Na Zidanem mostu se snuje podružnica družbe sv. Cirila in Metoda.

d Okrađeni je 23 letni mehanik Kovačič, doma iz Škofjevsi pri Celju, na svojem stanovanju v Mariboru tri dijake, ki so tudi tam stanovali. Skupna škoda naša okrog 100 kron. Kovačič je pobegnil.

d V Hočah se je vsled „hvalevrednega pospeševanja“ od obč. odbora ustanovila znova — nemška požarna bramba. Načelnik je nemškutarski krčmar Stanitz.

d Propadli so Nemci in nemškutarji pri obč. volitvah na Zg. Poljskavi. Izvoljen je samo jeden Nemec Hermann.

d Ustrelil se je v Gorici 22 letni pešec 47. pešpolka Broš. Ustrelil se je s svojo službeno puško.

d Obesil se je minul četrtek viničar Jože Robar v Črešnjevcu iz strahu pred kaznijo, ker se je doznalo, da je kradel vino. Truplo so odnesli v mrtvašnico v Zg. Radgono.

Občinske volitve na Muti so se vršile 4. t. m. Sicer je za Slovence skoraj vseeno, kdo načeljuje nemškim purgarjem, Erber ali pa Barth, zakaj duh ostane isti, dokler se razmere korenito ne izpremenijo. Zanimivo pa je, kakšnih sredstev se poslužujejo ti ljudje, kateri nosijo na jeziku samo pravičnost napram Slovencem, kakor ravno recimo paša Erber. Volitve so tajne, kakor določa zakon. A muški veljaki niso tako neumni, da bi iz tajnih volitev ne znali napraviti javnih. Vsem volilcem so bile namreč dostavljene na zadnji strani numerirane glasovnice. In tako zdaj natančno vedo, kateri so proti njim glasovali ter jih lahko stiskajo, da se bodo do prihodnjih obč. volitev premislili imeti drugačno mnenje, kakor Erber. Zakaj na Muti morajo ljudje tako plesati, kakor Erber gode, pa tudi tako misliti, kakor on hoče. To se je pokazalo kakor že večkrat tudi pri teh občinskih volitvah. Udeležba je bila jako velika, ker je volilo nad polovico volilcev. K taki udeležbi je brez dvoma pripomoglo to, da so volitve tajne. Pripomogla je pa tudi agitacija. Slovenci so si namreč zadnji dan prepisali volilne imenike, ker je tako reč vedno dobro meti v rokah. In to dejstvo je Mutčane menda nekoliko pogrelo, zato so se tako udeležili, četudi jih je prišlo pred tremi leti volit iz vseh treh razredov baje komaj 21 volilcev. Kljub znatnemu cepčenju glasov je zmagal seveda Erber s svojimi kandidati, ker ima tako vse volilce v svoji oblasti. Na ene pristiška gmotno, na druge pa moralno; in le malo jih je, do katerih ne seže njegov vpliv. In tako se zgodi čisto umevno, da ga ljudje na eni strani kolnejo na drugi pa volijo. Ako bi imeli Slovenci kak uspeh od novih volitev, bi se bili pritožili ter bi bile gotovo ovržene, ker se je kršila z numeriranimi glasovnicami tajnost. Samo zgago delati pa ne marajo. Izmed Nemcev in nemškutarjev pa nima nikdo toliko korajžje, če so se prav preje široko ustili okrog. Vsi se bojijo Erberja in njegove jeze, četudi je čisto miren in dostojen človeček, če ga ne razkači kaka slovenska zastava.

v Prispevki meseca februarja „Družbi sv. Cirila in Metoda“. Družba je v februarju dobila iz nabiralnikov 1448'73 K, od podružnic 2413'01 K, od zbirke časnikov 924'40 K in raznih prispevkov 1627'06 K.

Kranjske novice.

o Ravnatelj klerikalne Zadrugne zveze v Ljubljani postane, kakor se poroča, kaplan Traven, ki je bil do-

zdej vodja tovarne za lesne izdelke v Stražišču. Zdajni ravnatelj dr. Pegan ima kot dež. odbornik in odvetnik preveč dela.

o Kranjski dež. posl. Plantan se z veliko vneto oklepa predsedniškega mesta pri „Mestni hranilnici ljubljanski“, dasi se dobro zaveda, da se spodtika nad njegovim predsedovanjem gotovo več kakor 99% ljubljanskega prebivalstva in pristašev narodno napredne stranke, ki ga je izvolila v občinski svet in odtod v upr. svet. Velevala se, da predsednik ne sme pri zavodu nič zaslužiti, Plantanova notarska pisarna pa je strankam, ki prosijo za posojila pri „Mestni hranilnici“ nekam sumljivo vabljiva in to ne zastoni, kakor je to vsakemu Ljubljancu notorično. Kako se je Plantan spraval do predsedniškega stolca in kako se ga sedaj krčevito drži, o tem se čujejo govorice, ki zanj niso laskave. Dr. Oražen je izstopil iz upr. sveta pretekli mesec, češ, da ne more zagovarjati, da je v interesu zavoda, da predseduje ta notar. Občinski svet je sedaj soglasno dr. Oražna izvolil zopet v upravni svet, iz česar sledi, da Plantan pri občinskem svetu ne uživa več zaupanja in da odstopi. Plantan pa si je stvar premislil, ker mu ne zadoščajo migljaji. Interes zavoda in ugled stranke veli, da odloži Plantan končno že enkrat predsedniško mesto.

o Jelačinova tovarna za kavine surogate preneha meseca maja s proizvodnjo cikorijske, ker je Jelačin prodal stroje in vse znamke za 100.000 kron češki delniški družbi, ki ima v Kolínu in Prostějovu tovarne. Čehi nameravajo odločen boj proti Francu in Kathreinerju, kojih Jelačin ni mogel spodriniti, dasi je imel izvrstno blago. Pri tem bo Čehe gotovo podpirala vsa slovenska javnost.

Koroške novice.

d Pod nemškonačionalnim pravosodnim ministrom. Doslej je bilo v navadi ne samo na Koroškem, ampak tudi po drugih slovenskih pokrajinah, da nemški odvetnik, ki ne razume slovenski, za prevod kake slovenske vloge pri sodišču, kateri prevod si je moral oskrbeti, ni dotični stranki, ki je slovensko vlogo vložila, ničesar računal. Sedaj so na Koroškem to spremenili. V neki prizivni zadevi pri okr. sod. v Podkloštru je prizivatelj vložil priziv v slov. jeziku. Priziv je bil zavrnjen, nasprotni odvetnik pa je postavil v troškovnik tudi znesek 5 K za prevod prizivnega spisa iz slovensčine v nemščino. Prizivno sodišče mu je to tudi priznalo, istotako najvišji sodni dvor. Ta praksa bo sicer v prvi vrsti zadela narodne mlačeže, vendar bo pa dalekosežnega pomena, ker nasprotni odvetniki si bodo dali prevajati slovenske vloge tudi, če bodo razumeli slovensko. Vsekakor je to nov udarec slov. jeziku na Koroškem. Hohenburgerjevo pest torej že povsod primerno čutimo!

Primorske novice.

d Dvoboj zaradi žene. K ženi poročnika barona Perglerja v Pulji je zahajal nadporočnik generalnega štaba pl. Rosen. Zato je bil med obema v petek dvoboj na pištole; Rosen je bil zadet v srce.

Najnovejša brzojavna in telefonična poročila.

Pred odločitvijo.

b Belgrad, 14. marca. (Brz. „N. D.“) Kakor smo izvedeli iz gotovega vira, bode srbska vlada podala jutri odgovor

na Forgachov odločni korak v Belem gradu. Srbski odgovor konstatira z ozirom na srbsko okrožnico z dne 10. marca, da so razmere z Avstro-Ogrsko normalne. Glede trgovinske pogodbe opozarja Srbija, da jo je ona že postavno rešila in da je pripravljena isto provizorično do konca leta podaljšati. Ako pa nameravata ogrski in avstrijski parlament pogodbo spremeniti, naj se event. spremembe naznanijo srbski vladi, da se bo vedela odločiti, če se spusti v pogajanja ali ne. (Ta nota ne spolnjuje avstro-ogrskih zahtev in zategadelj je pričakovati nadaljnega poostrenja razmer med Avstro-Ogrsko in Srbijo.)

b Belgrad, 14. marca. (Poseb. brz. „Nar. Dn.“) Vlada namerava vprašati dunajski kabinet, zakaj se je trgov. pogodba s Srbijo postavila na dnevni red v parlamentu, posebno ker ga je že srbska skupščina odobrila. Srbija hoče s tem velesilam pokazati, kako Avstro-Ogrska postopa s Srbijo v tem čisto gospodarskem vprašanju. (Glej srbsko noto.)

b Belgrad, 14. marca. (Poseb. brz. „Nar. Dn.“) Tu so zaprli neko Jeleno Milovanović, žensko sumljive preteklosti, radi sodelovanja pri vohunstvu.

b Zemun, 14. marca. Odbor za narodno obrambo je naznanil, da namerava srbski prestolonaslednik inspiciirati obmejne čete. Vojni minister odobrava ta sklep, dočim je minister zunanjih zadev proti temu.

b Berolin, 14. marca. Kakor poroča „Lokalanzeiger“, se je pritožil avstrijski poslanik Forgach pri ministru zunanjih zadev Milovanoviću zaradi napadov na avstrijske obmejne straže in zahteval takojšnjo remediuro.

b Saloniki, 14. marca. Neko za Srbijo namenjeno pošiljatev streliva in dinamita so tukaj do nadaljnjih odločitev shranili v turško skladišče za strelivo.

b Berlin, 15. marca. (Brz. „N. D.“) „Lokalanzeiger“ poroča iz Beograda glede današnje srbske note, da je sedaj ležeče na avstrijskem in ogrskem parlamentu, da se odobri trgovinska pogodba s Srbijo in nastanejo normalne razmere.

b Belgrad, 15. marca. (Brz. „N. D.“) Neki londonski kemik, ki vodi v Srbiji izdelovanje bomb, se je izjavil, da se je delo ustavilo, ker je izdelanih že 50 tisoč bomb.

b Budimpešta, 15. marca. (Brz. „Nar. Dn.“) „Budapesti Hirap“ pravi, da ker se noče Srbija sama spustiti v dogovarjanja z Avstro-Ogrsko in se skriva za hrbtom Rusije, jo bo moralo orožje prisiliti, da bode začela jasna in nedvoumna pogajanja z nami.

b Carigrad, 15. marca. (Brz. „Nar. Dn.“) V tukajšnjih vojaških krogih se sliši, da je Turčija v Sandžaku koncentrirala večje število vojaštva. To je posledica novic, da se misli Srbija z oboroženo roko polastiti Sandžaka.

Lvov, 15. marca. (Brz. „Nar. D.“) Zapovednik tukajšnje posadke grof Karl Auersperg je prestavljen na Dunaj. Ta sprememba v poveljstvu velja tu za zelo slabo znamenje. — Iz Rusije prihajajo nepotrjene vesti o združevanju čet na meji in drugih vojnih pripravah.

Belgrad, 15. marca. (Brz. „Nar. D.“) Oboroževanje srbske vojske se z vso naglico nadaljuje in končuje. Vojni minister general Živković je poslal nove čete na Drino. Posebno pa pospešuje oboroževanje srbskih prostovoljnih čet; zdi se, da igrajo te posebno vlogo v Živkovičevih načrtih. Razporedenje je zelo resno in v meščanskih krogih potrto.

Gradec, 15. marca. (Brz. „Nar. D.“) Tukaj so krožile včeraj po mestu novice, da je izbruhnila vojna s Srbijo, da so že mostovi na srbski meji raz-

streljeni in je pri nas odredjena splošna mobilizacija. (Te vesti pa niso resnične. Izzvala jih je najbrž napetost vsled neodločnega in nejasnega stališča Srbije, katero nikakor noče priznati aneksije in se ne odreči svojih zahtevam. Tudi današnja okrožnica srbske vlade (glej našo brzojavko) v tem oziru ne zadoštuje. Zato je kakšen konflikt prav verjeten.)

Različne vesti.

Praga, 14. marca. Današnji bum na Vaclavovem trgu in na Přikopih je potekel mirno.

Pariz, 14. marca. Tu je izbruhnila stavka poštних uradnikov. V soboto so imeli shod, na katerem so sklenili vztrajati v stavki, dokler se ne izpolnijo njihove zahteve.

Po svetu.

o Avstrijskih beguncih ujamejo na Laškem, kakor poročajo tam. časopisi, vedno več. Na vprašanja, zakaj so pobegnili, navajajo večinoma slabo hrano in kruto ravnanje.

o Na železniški tir med Klausenom in Brixnom se je udrl skalovje. Vlaki imajo znatne zamude.

v 40 milijonov rubljev je dovolila ruska дума za vojaške priprave in municijo. V tajni seji je pa dovolila 7 milj. 485.000 rubljev za dve leti za izboljšanje baltičkega brodovja.

Veleizdajski proces v Zagrebu.

Sobota, deseti dan.

Nadaljuje se zaslišanje Valerijana Pribečevića.

Sodni sluga naznani, da je Adam Pribečević obolev.

Zagovornik dr. Hinković predlaga na to, da se zasliši preiskovalnega sodnika Košutića, ki je v protivju z zakonom se razgovarjal „privatno“ z obtoženim Val. Prib. Senat to odkloni.

Čitajo se na to nekatera pisma, ki bi naj pokazala krivdo obtoženca.

V teku razprave povdarja obtoženec, da on ni mogel propagirati misli zjedinjenja s kraljevino Srbijo, ker dobro pozna razmere v Srbiji.

„Vi ste odredili smer in pravec lista „Srpsko Kolo“?“

Obt.: „Sem!“

Drž. pravd.: „Kaj razumete pod nacionalno zadačo Srbije, kakor ste se prej izjavili?“

Obt.: „Da se pod kraljevino Srbijo zedinijo vsi Srbi.“

Drž. pravd.: „Kateri?“

Obt.: „Vsi, ki so izven avstro-ogrskih držav.“

Drž. pravd.: „A zakaj ne tukajšnji?“

Obt.: „Ker Srbija nikdar ni imela pravice do Hrvatske.“

Pokliče se nato tretji obtoženec

Joco Oreščanin.

Obtožnico je razumel, a se ne čuti krivega. Prizna, da je bil dopisnik „Srbohrana“ in „Privrednika“.

V „Srpsko Kolo“ ni dopisoval.

Preds.: „Ti listi so delali na širjenje cirilice med „grško-iztočnim življem““

Obt.: „Ti listi so dvigali narodno zavest. Poučevali so narod v vsem.“

P.: Ste li član srbske samostalne stranke?

O.: Sem od 17. apr. 1907.

Slede običajna vprašanja glede organizacije srb. sam. str. kakor pri prejšnjih obtožencih.

Jeli osnoval „Srp. Sokola“ v Vrginmostu?

— Da, tudi v Jamnici. Pravila teh društev so potrjena pod banom Rauchom.

Ste-li deco v šoli učili, da so Hrvati ali Srbi?

— Predaval sem hrvatsko in srbsko zgodovino. Srbe sem učil, da so Srbi, Hrvate da so Hrvati. Nato citira iz čitanke ljudske šole, kjer stoji, da na Hrvatskem žive Hrvati in Srbi, katoliške in srbsko-pravoslavne vere.

Ta čitanka je izšla pod banovanjem bana Raucha l. 1908, (senzacija.)

Čita se na to korespondenca obtoženca z drugimi in narobe. Vpraša se ga, če pozna Nastića in „Slovenski jug“.

(Med tem je predsednik „kaznov“ gospo zagovornika dr. Hinkovića, ki je bila na galeriji, češ da dela ne-spodobno palčombo. Zahteva, da se o- strani in ji prepove nadaljno prisost- vovanje razpravi. Konstatira se, da je nastavljenih po dvorani vse polno fran- kovskih in policijskih špiceljnov.)

Čitajo se nato celo neke razgled- nice, ki so mu jih pisale učiteljice iz Srbije (privatne!)

Dr. Hinković: To je torej hitra „revolucijonarna“ korespondenca!

Čita se med drugim pismo neke učiteljice iz Srbije, ki se veseli sloge med Hrvati in Srbi ter da je koalicija zmagala proti Rauchu. Pošilja mu pozdrave iz „slobodne“ Srbije.

Obt.: Iz tega pisma se vidi, da je ona navdušena prijateljica sloge med Hrvati in Srbi, ki se bodo — tako upa, politično osvobodili.

Pred.: Pa ona v tem pismu ne omenja Hrvatov. (Grohoten smeh.)

Obt.: Izvolite pismo še enkrat pre- čitati.

Drž. pravd.: Kaj mislite, zakaj se v Srbiji tako vesele zmage koa- licije?

Obt.: Ne samo v Srbiji, ampak tudi v Dalmaciji se širi ideja narod- nega edinstva, in se vesele zmage one skupine, ki reprezentira to idejo. Mi smo narod dveh imen, pa se moremo kulturno ojačitile, če nas prošine ideja jedinstva. Zato se v Srbiji interesirajo za naš napredek.

Drž. pravd.: Torej se strinjate z menoj, da so oni v Srbiji bili ene ideje?

Obt.: To je že v drugič, g. drž. pravd., da se z menoj strinjate. Ko sem „gladoval“, ste prišli k meni, ste me pohvalili in mi rekli, da vam moje ideje prav ugajajo. Takrat sem vam odgovoril: Potemtakem ste ali vi vele- izdajalec ali pa jaz nisem!

Drž. pr.: Jaz sem vam rekel, da ste jako inteligentni in da se mi do- padejo vaše ideje glede gospodar- skega dela.

Obt.: Če delam na ojačanju na- roda na ekonomskem polju, je to dokaz, da nisem revolucionarec ampak evolucionarec.

Društvene vesti.

d Občni zbor telovadnega društva Sokol v Žalcu vrši se dne 19. t. m. ob 3. uri popoldne v salonu g. Hausen- bühler z običajnim dnevnim redom. Po končanih volitvah predava br. Viljem Kuček o telesni vzgoji pri Jugoslo- vanih.

d Na občnem zboru akademične podružnice družbe sv. Cirila in Metoda v Gradcu dne 6. marca 1909 so bili izvoljeni v načelnštvo sledeči gospodje: prvomestnikom g. Pirkmaier Otmar, stud. iur., prvomestnikom namestnikom g. Vimpolšek J. stud. iur., blagajnikom g. Košan J., stud. iur., zapisnikarjem g. Franković Vl., stud. chem., blagajni- kovim namestnikom g. Boecio L., stud. iur. odborovim namestnikom g. Žižek C., stud. iur.

Narodni gospodar.

u Češka mlinska industrija. V oči- gled silni konkurenci iz Ogrske so se češki mlinarji iz Češke in Moravske na zborovanju 9. tm. v Pragi po poro- čilu dež. posl. dr. Radinskega izrekli zoper nameravano ustanovitev velikih mlinov na Češkem.

u Konzumne zadruga*) (pri nas navadno konzumna „družta“ imeno- vana), se razvijajo pri mnogih naro- dih jako krepko. Znane so posebno konzumne zadruga na Angleškem in Danskem, a tudi drugod npr. v Nem- čiji, v Švici, v Italiji, na Ogrskem, Fin- skem itd. zavzemajo te zadruga v tr- govini že prav važno mesto. Na Av- strijskem so edino delavci tako na- predni in za lastno gospodarsko orga- nizacijo vneti, da so si ustvarili že prav lepo konzumno zadrugništvo. — Pri nas se splošno misli, da so konz- umne zadruga dobre edino le za de- lavce, toda to je napačno. Na Anglež- kem imajo take zadruga že vsi sta- novci, na Danskem pa, v tej izključno

*) Priobčujemo to razpravo, da si se ne strinjamo z vsemi izvajanj. Op. uredn.

poljedrski državi je organizirano v konzumnih zadrugah do zadnjega vse kmetijstvo. To organizacijo sem si ogledal poblizje. Danska šteje začasno okroglo 1500 konzumnih zadrug. V vsaki vasi oziroma v vsaki občini ozi- roma v vsakem najmanjšem kraju, kjer bi se sicer nahajal eden, dva, tri in morebiti še več zasebnih trgovcev z istim blagom, obstoji konzumna zadruga. V tej se dobi vse, kar prebivalci do- tičnega kraja kupujejo za svoje do- mače gospodarstvo, vsake vrste špece- rije. Pa tudi manufakturno blago. Na- vadno je spojena s to zadrugo tudi mesarija in gostilna. Izmed kmetijskih potrebščin pridejo prvi vrsti v poštev razna semena.

Vse danske konzumne zadruga so družene v eno zvezo, ki ima svoj se- dež v Kodanju. Velikanske štiri do sedemnadstropne palače tvorijo pisarne in skladišča te zveze. Krog 800 urad- nikov in drugih uslužbencev dela dan- nadan v teh obširnih prostorih. Naj navedem nekatere razne oddelke, ki sem jih videl tukaj; vsak oddelek za- vzema po eno celo nadstropje z mno- gimi sobami in dvoranami: pisarniški oddelek, sladkorni oddelek, oddelek za kavo, za čaj, za razno fino kolonijalno konzumno blago, za klobuke, za se- mena z mnogimi preizkuševalnimi stroji, za vino, za zrnje itd. itd. Oddelek za zrnje zavzema, kolikor se še spomi- njam, pet ali šest nadstropij. Nahajajo se tu najmodernejši stroji za snaženje zrnja, kakor tudi razne druge pripra- ve, ki so v trgovini s tem pridelkom potrebne.

Prvotno je imela ta zveza konz- umnih zadrug nalogo, naročiti skupno za vse konzumne zadruga razno blago iz inozemstva ali pa tudi od domačih tovarn. S tem se je izločilo zopet pre- cejšnji del medtrgovine, od česar je žel dobiček konzument, v tem slučaju danski kmetovalec. Zveza konzumnih zadrug pa še vedno ni bila zadovoljna. Zakaj bi se na račun stoinstotisočev danskih kmetovalcev in danskih kme- tijskih delavcev mastili zasebni ali tuji tovarnarji? Kar zmorejo drugi, zmoremo tudi mi, so si rekli. In zveza konzumnih zadrug je začela ustanav- ljati razne tovarne za vse iste izdelke, ki jih je morala poprej kupovati od zasebnih ali pa tujih tovarnarjev. Tako ima danes lastne tovarne za teste- nine, tabačno tovarno, tovarno za milo, čokoladno tovarno, sladkorno to- varno, kemično tovarno, tovarno za iz- delovanje koles (biciklov), tovarno za izdelovanje moških oblek, tovarno za opraženje kave in še mnoge drugih! S tem je menda dosežen vrhunec: vsi konzumenti so združeni v velikansko organizacijo, ta organizacija si usta- novi tovarne za najrazličnejše blago, ki ga potrebujejo njeni člani, vsak konzument torej lahko reče, da pri- deluje vse, kar potrebuje, sam. Saj so potom te velike organizacije vsi konz- umenti lastniki naštetih podjetij. „Med- trgovine“ ni več! Konzument, v našem slučaju danski kmetovalec, ima od tega gospodarski dobiček in še drugi mnogo večji dobiček: ponos, zavest moči, da zmore tudi gospodarsko slabi nekaj velikega, ako se loti dela z razumom in vstrajnostjo. Ta samozavest pa je največja dika danskega kmetovalca in ga bo vo- dila do vedno lepših gospo- darskih uspehov!

Na Slovenskem se je svoj čas tudi začelo gibanje za osnivanje konz- umnega zadrugništva. Toda doživeli smo grozovit polom. Vzroki: Ljudstvo ni bilo niti najmanje poučeno in s poukom pripravljeno na ustanavljanje in vzdrževanje teh zadrug, vkljub temu, da je poslovanje v teh jako te- žavno. V drugič pa se je naredila ta velikanska napaka, da se je lotila dela politična stranka kot taka v svrhu nasprotovanja slovenski stranki. Koliko nasprotnikov so imele naše konzumne zadruga torej že kar od začetka? Prvič narodne nasprotnike, drugič trgovce kot najbolj naravne sovražnike konzumov, tretjič celo slo- vensko politično stranko, četrtič nerazumnost, nepoučenost v istih kro- gih ljudstva, katerim naj bi konzumne zadruga koristile. Torej za konzume ni delalo nič drugega kakor politična strast par mladih strankarjev in ne narodnih gospodarjev, ki vrhu tega

po večini konzumnega zadrugništva niti dobro niso poznali, proti pa je delalo vse, karkoli si moremo misliti, da more konzumom škodovati. Tako je moralo priti do grdega poloma. To je velika, jako velika škoda. — Največja škoda pa leži v tem, da bomo morali čakati še jako dolgo, predno bo ljud- stvo pozabilo na prvi polom, da bomo potrebno delo lahko začeli iz novega! Koristno pa nam bo to delo v gospo- darskem in narodnem oziru, zato bo na vsak način treba še enkrat začeti! St.

VI. Izkaz za Društveni dom v Št. Ilju od 25. jan. — 20. febr.

Neimenovani naš rojak, Rogatec 2 K, Fr. Spindler, Brežice 12.28 K, katere so darovali: dr. Benkovič, poslanec 5 K, Jož. Šetinc, koncip. 2 K, Mohorjani v Brežicah 3 K 28 v, Fr. Spindler 2 K; Vlado Pušenjak 45 K nabral ob priliki ustanovitve kmečke posojilnice v Pišecah, „Slovenec“ Ljubljana 53 K 70 v, Jurij Gorenšek Frankolovo 2 K 66 v, Vlado Pušenjak 30 K, zbirka udeležencev socij. tečaja Ptuj, Zvonmiri Kegl, Muršček 1 K, I. Schön- wetter, St. Lenart 2 K, Trezika Polak, St. Ilj 2 K, Fr. Dovnik, Gornjigrad 5 K, A. Lorbek 1 K, Samski klub Maribor 2 K, Mart. Fošnerič 2 K 50 v, I. Lopič, Čmurek 10 K, Notar Stupica 10 K, Fr. Robič 30 K, katere sta darovala: dvor. svetnik K. 20 K, in profesor K 10 K, Dr. F. Jurtela, Ptuj 25 K, Milovan Sprager, Verzej 10 K, Radoslav Pavlič, St. Lovrenc n. M. 2 K, Jos. Lavrič, Logatec 6 K, M. Zemljčič, St. Jur na Pesnici 5 K, I. Rauter, Pilištanj 5 K, R. Janežič Maribor 5 K, P. Avg. Čampa, Viš. p. Ljubljani 12 K, Martin Stular, St. Vid n. Ljubljano 5 K, Vid Janžekovič, Svecina 2 K, Jos. Čizek, Jarenina 20 K, Evald Vračko, Jarenina 10 K, „Zarja“, Gradec, 20 K, V. A. Žličar, Ponikva 7 K 13 v, Matilda Horvat, St. Lovrenc n. Mariborom 23 K 40 v, „Slovenec“, 10 K 10 v, Fr. Verk, St. Peter 8 K, Frid. Zinauer 2 K, Iv. Ogradi 1 K, Matija Peklar 2 K, Pavla Breclnik 1 K, Jož. Ašič, Koprivnica 16 K 18 v, Neimenovana v Št. Ilju 2 K, Simon Wutt, Šoštanj 5 K, dr. Radoslav Pipuš, Maribor 50 K. V tem izkazu 465 K 95 v. Vsega skupaj 1775.14 K. Bog živi slovensko rodoljubje in požrtvovalnost! Če bo šlo tako krasno naprej, če se nas bodo vsi rodoljubni Slovenci spominjali na tak po- žrtvovalen način, bo že kmalu stal „Slovenski društveni dom“ v Št. Ilju.

Učenec

iz poštene hiše in dobrim spriče- valom, se sprejme takoj v trgovino mešanega blaga 161 3-2

Balon & Kukovičič

Sv. Peter pod Sv. Gorami.

Podpisani naznanjam v svojem lastnem kot tudi v imenu soproge potrjim srcem tužno vest, da je naš iskreno ljubljani sinček v starosti 19 mesecev

Josip Stojan

danes dne 14. marca po kratko trajajoči mučni bolezni mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb se vrši v torek, dne 16. sušca iz kapelice na oko- liškem pokopališču ob 5. uri zvečer.

Nepozabljenega priporočamo v blagi spomin in molitev.

CELJE-GABERJE, dne 14. marca 1909.

Žalujoči stariši Josip in Alojzija Stojan.

Mali oglasnik

Plača se za enkratno objavo 60 vin.
za dva- ali večkratno objavo za vsakokrat 50 „
Če znaša oglas več kakor 5 tiskanih vrst, se plača za vsako na- daljno vrsto 10 „
Oglase v „Malem oglasniku“ se plačuje vnaprej (tudi v znakmah). Na vprašanja, tičoča se oglasov, odgovarjamo le, če je priložena vprašanju znamka ali dopisnica za odgovor.

Upravništvo „Narodnega Dnevnika“.

Naročajte „Nar. Dnevnik“!
Kjer eden ne zmore naročnine,
naj si ga naroči več skupaj!

Učenec

dober, pošten deček, se sprejme v tr- govino mešanega blaga.

J. Vrečko, Bizeljsko.

Loterijske številke.

Trst 13. marca 1909. 30, 77, 79, 17, 52.
Linc „ „ „ 35, 6, 73, 88, 90.

Kmečka hranilnica in posojil- nica v Št. Petru v Sav. dolini vabi odbornike in zadrugnike na

letni občni zbor

ki bo v pisarni dne 21. t. m. ob 9. uri.

Dnevni red: 1. Poročilo na- čelnštva o delovanju. 2. Ra- čunski zaključek leta 1908. 3. Slučajnosti. 163 1

Trgovska hiša

z lepim prodajalniškim prestorom, z lepo upravo na dobrem prostoru in dobrim prometom tik farne cerkve v velikem trgu na Spodnjem Štajerskem, se zaradi bolezni pod ugodnimi pogoji takoj **proda**. — Naslov pove uprav- ništvo „Narod. Dnevnika“. 156 3-2

Založništvo Ig. pl. Kleinmayr & Ferd. Bamberg

v Ljubljani.

Pravkar so izšle v najinem založništvu:

Guy de Maupassant: Novele

Debeluška; Oskrbnik; Vrvica; Morillec; Srečanje; Končano; Pijanec; Nekdaj; Pismo, ki so ga našli pri utopljenju; Poleno; Resnična dogodba; Razbita ladja. Iz francoščine preložil: DR. IVO ŠORLI. Dr. Ivo Šorli, že najbolje znan kot samostojen pesnik, nudi s to svojo knjigo izborn prevod najlepših novel odličnega Francoza Guy de Maupassanta, ki jih bodo radi čitali v slovenski krogi. 8°, 220 strani. Broširane 3 K, ele- gantno vezane 4 K. 133 10-7